

Pranje blaga, nakupljenega v trgovini, v času pandemije covida-19. Foto: Dan Podjed, Ljubljana, 6. 4. 2020.

ANTROPOLOGIJA MED ŠTIRIMI STENAMI

Od dnevnika na omrežjih do knjige

»Bizarno – tole z umivanjem špicerije! Sem se pa začel spraševati, kakšne patološke naplavine bodo ostale po tej epizodi.« To je le eden od komentarjev ob zapisu z naslovom »Junakova pot v trgovino«, ki je bil objavljen na omrežjih Facebook, LinkedIn, Instagram in Twitter. V njem sem avtor tega prispevka opisal, kako smo med samoizolacijo v času pandemije covida-19 v domači banji prali izdelke, ki smo jih nakupili v trgovini. Embalažo smo zavrgli, steklenice stuširali, sadje splaknili ... Na zapis, ki je skušal ilustrirati »psihopatologijo vsakdanjega življenja« v prelomnem času med karanteno, so se odzvali še številni drugi komentatorji. Nekaterim se je razkuževanje nakupljenega blaga zdelo smiselno, drugi so menili, da sem avtor zapisov v osami že malce zblaznel.

Tovrsten dialog med antropologom, ki sem z družino običal med štirimi stenami in poročal, kaj se nam dogaja, in družbo, ki je z druge strani zaslona opisovala lasten vsak-

danjik, je na avtorjevih omrežnih profilih potekal več kot mesec dni, in sicer od marca do aprila 2020. V tem razmehroma kratkem času sem se sprva še čudil zamaskiranim ljudem v trgovinah in sočustvoval z blagajničarkami, ki so me – tako se mi je vsaj zdelo – prestrašeno gledale izza pleksistekla, potem pa mi je začelo postajati normalno, da na domu delam in pomagam poučevati svoje otroke. Samoumevno je postalo tudi, da s sodelavci sestankujemo po Zoomu in da se s prijatelji zvečer srečamo vsak na svoji strani zaslona ter si s kozarcem vina nazdravimo na daljavo. Tudi masko sem začel nositi s sabo kot nekoč telefon ali robec, in to ne glede na to, kam sem se odpravil – ter opominjal otroke, naj si jo vdenejo v žep. Kot sem zabeležil v zadnjem zapisu z naslovom »Konec vojne«, smo mnoge navade, ki so se nam še lani zdele skrajno čudne, v liminalnem času očitno ponotranjili. Kar je bilo pred petimi tedni nezaslišano, se je nenadoma začelo zdeti nujno

* Dan Podjed, dr. etnologije, docent, znanstveni sodelavec, ZRC SAZU, Inštitut za slovensko narodopisje; dan.podjed@zrc-sazu.si.

Knjiga Dana Podjeda *Antropologija med štirimi stenami: Spoznavanje družbe in sebe med pandemijo*; spremno besedo je napisala Vesna Milek. Knjiga je septembra 2020 izšla pri Založbi ZRC.

– od pozdravljanja na daljavo z dvignjeno roko in »komolčenja« ob bližnjem srečanju do izogibanja fizičnih stikov z lastnimi sorodniki in prijatelji. Takšne samoumevnosti, ki to nekoč niso bile, sem skušal strniti tudi v zapisih. V enem od njih, ki je nastal sredi aprila, sva se pogovarjala z mesarjem, ki mi je, ko sem plačal, najprej vljudno poškrupil roke z razpršilom, potem pa ob mojem komentarju

o čudnem svetu, v katerem živimo, prikimal in dejal: »Veste, pred dvema mesecema bi se podelal v hlače, če bi nekdo prišel v trgovino z masko, zdaj pa se podelam, če pride brez nje.«

Kot je Vesna Milek zapisala v spremni besedi h knjigi *Antropologija med štirimi stenami*, v kateri so zbrani tako karantenski zapisi avtorja tega prispevka kot tudi komentarji ljudi z druge strani zaslona, smo v razmeroma kratkem času ustvarili »novega človeka« – z novimi navadami in masko na obrazu. Sočasno morda ustvarjamo tudi novo antropologijo, katere bistvo ni več zgolj opazovanje z udeležbo. Med pandemijo smo raziskovalci družbenih fenomenov namreč morali prilagoditi metode in pristope ter začeli uporabljati nove poti, da smo prišli do informacij o tem, kaj se godi po svetu – ali pa čisto blizu nas. Spletna omrežja so se izkazala za pomembno raziskovalno orodje, »spletnografija« (če prevedem izraz *netnography*, ki si ga je Robert V. Kozinets izmislil pred dvema desetletjema) pa je postala bistvena za zbiranje informacij o ljudeh in njihovih načinih življenja. Z antropološkega vidika je zanimivo še, da so v času karantene med sestanki in druženji na daljavo ljudje na široko odprli vrata in okna svojih domovanj ter razkrili zakulisje življenja med štirimi stenami ter znancem in celo neznancem dovolili, da pokukajo v njihove dnevne sobe, kuhinje, spalnice ... Kar je fascinantno za antropologinje in antropologe, pa je privlačno tudi za podjetja, ki jih neznanstvo zanima, kaj se godi med štirimi stenami – med njimi so seveda velikani »podatkovnega kapitalizma«, kot pravi trgovanju z digitalnimi podatki Shoshana Zuboff, avtorica knjige *The Age of Surveillance Capitalism*. Razgaljanje zadnjih kotičkov zasebnosti v času, ko obraze skrivamo pod maskami, je ravno značilnost novega načina življenja, ki se oblikuje v prelomnem letu 2020.

Knjiga *Antropologija med štirimi stenami* je izšla razmeroma hitro, in sicer predvsem zaradi želje, da bi čim prej pokazali, v kako prelomnem času živimo. Očitno pa ta čas teče nekoliko nenavadno. Ob ponovnem branju zapisov iz prve polovice leta se namreč zdi, kot da gre za oddaljen spomin, h kateremu smo se začeli vračati celo z nostalgijo in se spominjati tednov, ko smo bili fizično bolj vsaksebi kot običajno, hkrati pa smo si bili bližje v intersubjektivnem doživljanju pandemije in njenih posledic – dobrih in slabih.